

امکانات مربیگری و درمان

مقدمه

اخیراً "تحقیقات روان شناسان و علماء تعلیم و تربیت، این نکته را بر جهانیان ثابت کرده است که خصایص و ویژگیهای روانی تا آن درجه که قدامت فکر می کردند، ارثی و لایتنغیر نیست، و اگر چنانچه، از لحظه انعقاد جنین (حتی قبل از آن) تا تولد و از تولد تا ۵ سالگی برای رشد فرزند آدمی، شرایط محیطی مساعد و قابل

لحظه‌ای کوتاه از آنچه که شما را به خود مشغول داشته، دل بردارید و به موحودی بیندیشید که فردای جهان در کف او شکل می گیرد. اگر لحظه‌ای از او غافل بمانیم، خطایی را مرتکب شده‌ایم که به هیچ وجه قابل جبران نمی باشد. و اکنون این موجود که گل سرسبد آفرینش خداوندی است، در شمول عشق و ایثار ماست.

درزمینه قصه گویی، تعاریف متعددی توسط متخصصین ادبیات کودکان ارائه شده که جامع ترین آنها، متعلق به "آن پلووسکی" استاد مسلم قصه گویی آمریکا می باشد.

وی می گوید: قصه گویی عبارت است از هنر یا حرفه نقل داستانها به شعر و یا به نثر که شخصی آن را دربرابر یک شنونده زنده، اجرا و کارگردانی می کند، داستانهایی که نقل می شود می تواند بصورت گفتگو، ترانه، آواز، یا موسیقی یا بدون آن، تصویر و سایر ابزارهای دیگر همراه باشد، و ممکن است از منابع شفاهی، چاپی یا ضبط مکانیکی آموخته شود و یکی از اهدافی آن حتماً "بایستی سرگرمی باشد."

اکنون تعریف فوق را مورد بررسی و تجزیه تحلیل قرار می دهیم تا خصوصیات آن را بهتر و آشکارتر دریابیم.

۱ - قصه گویی هنری است که می توان آن را آموخت. گذشتگان از طریق شاگردی نقالان و معرکه گیران دوره گرد، به آموزش قصه گویی می پرداختند، اما امروزه به سبب متروک شدن این گونه حرفه ها، چنان آموزشی هم دیگر امکان پذیر نیست. از این گذشته قصه گوینان پیشین معمولاً "بدون در نظر گرفتن نیازهای روانی کودکان و نوجوانان، قصه گویی می کردند چنانچه در ایران غالباً "داستانهای" "امیر ارسلان نامدار"، "حسین کردشستری" "قصه های هزار و یکشب" و دهها داستان دیگر که تناسبی با مراحل رشد ذهنی کودکان نداشتند وارد زبان نقالان و قصه گوینان بود.

حتی در ادبیات کلاسیک مانیز، کتابهایی که توسط دانشمندان گذشته به کودکان و نوجوانان اختصاص یافته بود. با توانایی و نیازهای کودکان و نوجوانان هم آهنگی و سنجیتی نداشتند. برای

قبولی فراهم باشد، امکان بروز کم هوشی و ناتوانیهای یادگیری به سمت صفر میل می کند.

اما قبل از انتشار نظریات دانشمندان غربی امام صادق (ع) در حدیثی، قابل تغییر بودن صفات ارثی را باصراحت بیان فرموده است:

ثم یوحی الله تعالی الی الملکین اکتباعه قضائی و قدری و نافذ امری و اشترطالی البداء فیما تکتبان "

خداوند به دو فرشته مامور ساختمان کودک در رحم مادر وحی می کند، قضا و قدر و فرمان نافذ مرا درباره طفل ثبت نمایند و برای من شرط بداء قرار دهید، یعنی صفاتی را که ثبت می کنید سرنوشت قطعی نیست بلکه در شرایط مخصوص قابل تغییر می باشد.

این شرایط مخصوص، شامل تربیت و عوامل محیطی است که بنا بر نظریات علماء تعلیم و تربیت، قسمت عمده ای از سرنوشت انسان را تعیین می کنند.

متخصصان و دست اندرکاران آموزش و پرورش قبل از دبستان، معتقد هستند که قصه گوئی به عنوان یک فعالیت تربیتی، از عواملی محسوب می شود که ضمن وسعت بخشیدن به خزانگی لغوی کودک، در تخفیف و در بسیاری از موارد ناپدید ساختن بسیاری از نارسانیه های عاطفی او نقش تعیین کننده ای را به عهده دارد.

مجموعه قصه گویی برای کودکان پیش دبستانی، تلاشی است در جهت انطباق قصه گویی قومی و دستانورده های جدید علوم تربیتی به منظور استفاده اولیاء و مربیان کودکان پیش دبستانی برای هر چه غنی تر ساختن محیط آموزشی آنها که ملاً به کسب موفقیت هایی در ادوار زندگی بعدی می انجامد.

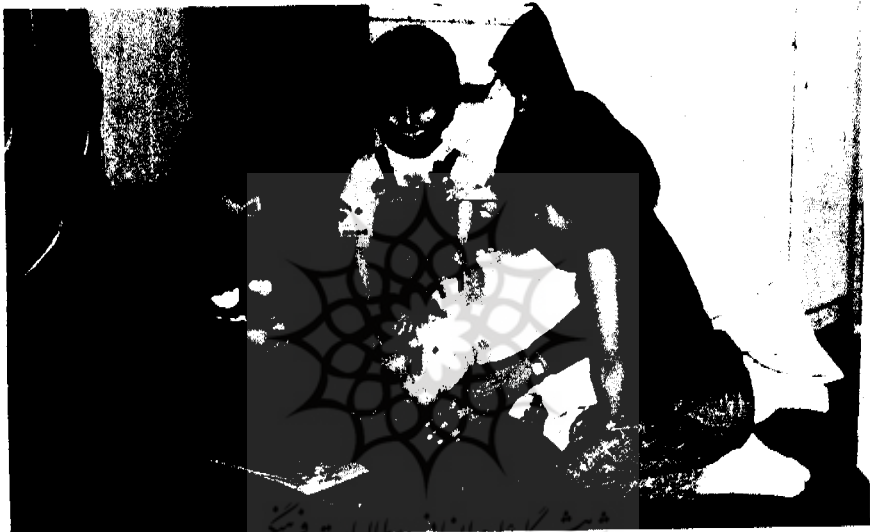
تعریف قصه گویی

است که قصه گو می تواند گذشته از قصه‌های منشور ، داستانهای منظومی که برای کودکان سروده شده‌اند ، انتخاب کرده و با آهنگ خاص هر منظومه درمقابل کودکان اجرا کند .

۳ - درتعریف فوق ، گفته شده که : " قصه‌گو شخصی است که درمقابل یک شنونده زنده قصه‌ای را اجرا و کارگردانی می کند . " نکته فوق درتعریف " پلوسکی " مبین آن است که تنها فعالیتی رامی توان ، " قصه‌گویی "

نمونه ، می توان از قابوسنامه ، گلستان سعدی و دیوان حافظ نام برد که کودکان می بایستی در سنین ، قبل از دبستان ، مطالب آنها را حفظ کنند . درمیان آثار کلاسیک ادبیات کودکان ، در گذشته ، تنها می توان از منظومه " موش و گربه " عبید زاکانی نام برد که به عنوان کتاب کودکان تاحدودی مورد استفاده قرار می گرفت .

اما امروزه کوششهای چشمگیری درزمینه ادبیات کودکان ، با توجه به نیازهای روانی

نامید که شنونده درتماس مستقیم و رویارو با قصه گو باشد .

این سخن درمورد کودکان بیشتر صدق می کند ، زیرا کودک نیازمند است تا با گوینده قصه پیوندی عاطفی برقرار ساخته و از تمامی حرکات و گفتار قصه گو آموزش ببیند .

کودک پیش دبستانی که درمرحله آشنایی با طبیعت و محیط اطراف بسر می برد ، برای رفع ابهامات و گشودن راز و رمزهای محیطش به کنجکاو و پرس و جو می پردازد و بسیاری از این سئوالات و جراهای کودک در قصه گویی رودر رو

خاص هرسن انجام شده است . لذا با توجه به حضور انبوه قصه‌های کودکان ، لازم است قصه - گویی نیز درقالبهای جدید و ناظر بر روان شناسی و علوم تربیتی اجراشود . لازم است ، نبل به چنین هدفی آن است که ، مربیان کودک دریک دوره کارشناسی به موازات آشنایی با ادبیات کودکان جهان و ایسـران رموز قصه گویی رانیز در واحدهای نظری و عملی فراگیرند .

۲ - دومین نکته‌ای که در تعریف " آن پلوسکی " باید مورد توجه قرار گیرد ، آن

پاسخ گفته می شوند، درحالی که دیگر انواع قصه گویی چنین نیازی را درکودک ارضا نمی-کنند.

۴- چهارمین نکته‌ای که طبق تعریف فوق باید درقصه گویی رعایت شود، استفاده از موسیقی، عکس و ابزار می باشد.

قصه گو، مجاز است برای جذابیت بیشتر و افزایش بار آموزشی کارش ازتصاویری که مربوط به قصه می باشند استفاده کند، اما مشروط بر آن که تصویرها، بزرگ و با رنگهای شاد تهیه شده باشند.

قصه گوینان ژاپنی با روش "گامیشی بایی" تصاویر را همراه قصه گویی به کودکان نشان می-دادند. امروزه می توان با "پروژکتور و اپک" تصاویر را چند برابر بزرگتر کرده و روی دیوار یا پرده نمایش داد.

تکنولوژیست های آموزشی، دانشمندان تعلیم و تربیت و روان شناسان، متفق القول هستند که استفاده از تصاویر، موجب یادگیری با دوام تری درکودکان خواهد شد. درمخروط یادگیری "ادگار دیل" نیز آموزش با تصاویر بر آموزش کلامی ارجحیت دارد.

اثرات قصه گویی با استفاده از اشیاء و ابزار حقیقی، به مراتب از عکس و تصاویر پایداتر و بادوام تر خواهد بود.

موسیقی و آهنگ نیز در قصه گویی نقش مهمی را بازی می کند و این بدان علت است که انسان با ریتم و آهنگ متولد می شود و تمامی حرکات و سکناتش در طول حیات، موزون و هم آهنگ است. این وزن و آهنگ که به قول محمود کیانوش "حیات طبیعت" محسوب می شود، در قرآن به نظم و هماهنگی هستی تعبیر شده و یکی از دلائل وجود "واجب الوجود" می باشد.

حوش آب چشمه و لغزش آن در جویبار ریزش باران، جهش آذرخس، آمد و رفت فصلها دگرگونی رنگها، مرگ و هستی و... همه شواهدی بر حضور یک ریتم هم آهنگ است که بنا به فرموده قرآن: "تغییر بردار هم نیست."

لذا استفاده از موسیقی، متناسب با قصه و در جهت نیل به اهداف و فرامین قرآن کریم موجب پذیرش بهتر قصه از سوی کودکان خواهد بود. اما کاربرد موسیقی در کنار قصه گویی کار هزارراه رسیده ناآشنایی که به موسیقی به عنوان اسباب لهو و لعب می نگرد، نیست و باید در یک دوره ی کارشناسی، کاربرد صحیح و استفاده بجا از آلات و ادوات آن را به قصه گوینان مبتدی آموزش داد. بدیهی است که قصه گو با عنایت به مطالب فوق، می تواند تمامی و یا قسمتی از یک قصه منظوم را با آواز و ریتمی دلپذیر ادا کند.

۵- قصه گو می تواند قصه مورد نظر خود را

با هدف های آموزشی صرف برای کودکان سنین (۲-۷ ساله) فاقد هرگونه ارزش می باشد.

طولانی بودن جلسه قصه گوئی کودکان بیش دبستانی، موجب خستگی آنها شده و تمایل به شنیدن قصه را در آنها کم می کند.

ممکن است زیاد دیده باشید که کودکان با شنیدن یکی بود، یکی نبود پاهایشان شل شده و بلافاصله روی زمین می نشینند تا مریسی برایشان قصه بگوید. (حتی وقتی که مشغول بازی مورد علاقه خودشان هستند) حال اگر بدون در نظر گرفتن حداکثر مدت زمان دقت و توجه کودکان در سنین مختلف، قصه های طولانی برای کودکان پیش دبستانی انتخاب کنیم، باید در آینده، منتظر بد رفتاری و کج خلقی کودکان در جلسات قصه گوئی باشیم.

لذا پیشنهاد می شود برای سنین (۳-۴) قصه های ده دقیقه ای برای کودکان (۴-۵ ساله) قصه های ۱۵ دقیقه ای و برای سنین (۵-۶ ساله) قصه های ۲۰ دقیقه ای و برای سنین (۶-۷ ساله) قصه های ۲۵ دقیقه ای انتخاب و تمامی آن در یک

از طریق کتابهای قصه ای که امروزه به فراوانی یافت می شود، تهیه کند، اما تنها قصه گوئی در انتخاب قصه های متناسب با سنین مختلف کودکان موفق هستند که از دانش روان شناسی کودک و دیگر علوم تربیتی آگاه بوده، خصایص هر لحظه از عمر کودک را بدانند.

انتخاب قصه از منابع شفاهی، نوارهای ضبط صوت و فیلمها نیز، تابع همین اصل است و باید توجه داشت که نقل یک قصه نابجا ممکن است، موجب دلزدگی کودک از قصه شده و بدین ترتیب یکی از بهترین روشهای تربیتی و آموزشی را از دست بدهیم.

۶- و سرانجام مهم ترین اصلی که مریی باید در هنگام قصه گوئی رعایت کند، آن است که به هنگام قصه گوئی برای کودکان پیش دبستانی بیشترین بهار را به "سرگرمی" بدهد. می دانید که یکی از هدفهای آموزش قبل از دبستان، ایجاد نشاط و شادمانی در کودکان می باشد، لذا مربیان باید توجه داشته باشند که فعالیت های قصه گوئی

بلامانع است. از این نوع افسانه‌ها، می‌توان "سنگول و سنگول" "مهمان‌های ناخواننده" و "دویدم و دویدم" را نام برد.

مربیان باید متوجه باشند که کودکانی که به صورت اغراق آمیزی به تخیل می‌پردازند باید با داستانهای واقعی آشنا شوند و بدین منظور بهتر است برای کودکان سنین قبل از دبستان، داستانهای واقعی از اشیاء محیط جانوران و گیاهانی انتخاب کرد که با کودک آشنا هستند، این گونه داستانها آمادگی کودکان را برای خواندن مطالب غیر داستانی از زندگی حیوانات در ادوار بعدی زندگیشان نیز آماده می‌سازند.

قصه گوئی که قصد دارد تأمین سرگرمی و ایجاد سادی و نشاط در کودکان را مبنای کار قصه گوئی خود قرار دهد، باید توجه داشته باشد که فقط کودکان (۷-۶ساله) و سنین بعد از طنز و شوخی لذت می‌برند، ولی کودکان سنین باین تر به شنیدن قصه‌هایی که در قالب طنز و شوخی بیان می‌نویسد، کمتر تمایل دارند.

جلسه قصه گوئی نقل شود تا به مهم‌ترین اصل این تعریف که تأمین سرگرمی کودکان است ناائل شویم. البته نباید این نکته را از نظر دور داشت که محتوای قصه‌ها نیز باید سرگرم کننده و شادآور باشد. قصه‌های غم انگیز قصه‌هایی که نیاز به تفکر انتزاعی دارند و یا قصه‌هایی که دارای ابعاد عاطفی بسیار شدید هستند، برای این دوره‌ی از زندگی کودک مناسب نیستند.

افسانه‌های جادویی که دارای قهرمانانی نظیر دیو، غول، جادوگر، کوتوله‌ها و پریان می‌باشند برای کودکان قبل از دبستان مضر هستند، زیرا موجب ایجاد ترس و افکار مشوش و درهم کودکان می‌شوند.

اما از آنجا که کودک در این سنین با طبیعت و محیط اطرافش بیشتر در تماس می‌باشد، لذا افسانه‌های حیوانات سخنگو مانند روباه و کلاغ و "لاک پشت و خرگوش" مفید به نظر می‌رسند و چون کودک زندگی را با ریتم و تکرار و آهنگ شروع می‌کند، استفاده از افسانه‌هایی که دارای عنصر تکرار هستند در سنین قبل از دبستان